

Sygn. akt II UK 192/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 12 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku A. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o objęcie ubezpieczeniem społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lutego 2013 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 31 stycznia 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 września 2011 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. oddalił odwołanie wnioskodawcy A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 grudnia 2010 r., obejmującej

wnioskodawcę ubezpieczeniem opisanym w tej decyzji i za okres tam wskazany. Powyższe rozstrzygnięcie Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca prowadzi działalność gospodarczą nieprzerwanie od 10 kwietnia 1995 r. do nadal i z tego tytułu wykazuje przychody i koszty. Od 1 stycznia 1996 r. wnioskodawca miał ustalone prawo do renty inwalidzkiej II grupy inwalidów, a od 1 września 1997 r. nabył prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, świadczenie było zawieszona. Od 1 kwietnia 1999 r. wnioskodawca nie miał ustalonego prawa do renty i podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Od dnia 1 stycznia 2008 r. wnioskodawca dokonał zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Decyzją z dnia 30 grudnia 2010 r. organ rentowy z urzędu objął wnioskodawcę obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, za okres od 1 kwietnia 1999 r. do 31 grudnia 2007 r. z tego okresu został wyłączony okres, kiedy ubezpieczenie społeczne wnioskodawcy z tego tytułu było dobrowolne (od 1 stycznia 1999 r. do 31 marca 1999 r.) oraz za okres, od którego wnioskodawca dokonał zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (1 stycznia 2008 r.).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji, wskazując na podstawę prawną rozstrzygnięcia - art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 pkt 4, art. 46, art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) - przyjął, że skoro wnioskodawca w okresie od dnia 31 grudnia 1998 r. miał przyznane prawo do renty, która była zawieszona i prowadził jednocześnie działalność gospodarczą, a w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 marca 1999 r. ubezpieczenie społeczne z tego tytułu było dobrowolne, a dokonał zgłoszenia do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z dniem 1 stycznia 2008 r., to za okres objęty zaskarżoną decyzją podlegał ubezpieczeniom społecznym w niej wymienionym na podstawie już wymienionych wyżej przepisów ustawy systemowej.

Na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 31 stycznia 2012 r. oddalił apelację. Sąd stwierdził, że apelacja w istocie rzeczy opiera się na zarzutach, co do skutków wniosków i ustaleń protokołu kontroli przeprowadzonej przez ZUS w okresie od 16

maja 2005 r. do 10 czerwca 2005 r. Kontrolą wówczas objęto okres od 1 stycznia 1999 r. do 30 kwietnia 2005 r. Pobrane próby do kontroli odbyły się z okresu od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2004 r. Przeprowadzone wówczas za okres wybiórczy próby kontrolowanego materiału nie wykazały uchybień. Mając powyższe ustalenia na uwadze Sąd uznał, że podstawą wydania zaskarżonej decyzji nie był protokół kontroli, na który powołuje się skarżący, lecz akta i dokumenty znajdujące się w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS. Sąd wskazał także, że decyzja wykracza poza okres objęty kontrolą w 2005 r. Stąd też chybiony, w ocenie Sądu drugiej instancji chybiony był zarzut naruszenia art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Nie zachodziło również wskazane przez skarżącego naruszenie przepisu art. 68 ust. 1 pkt 1a i d ustawy systemowej. W tej kwestii Sąd wskazał, że w myśl art. 46 ustawy systemowej „płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy”. Płatnikiem składek był wnioskodawca, a zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają z zastrzeżeniem art. 8 i art. 9 osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność. W ocenie Sądu wnioskodawca prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą był z mocy ustawy objęty ubezpieczeniem wskazanym w art. 6 ustawy, co dalej oznaczało, jak już wyżej wskazano, że jako płatnik składek nałożone były na niego obowiązki wynikające ze wskazanego art. 46 ustawy systemowej. Sąd stwierdził, że nie doszło do naruszenia przepisu art. 86 i 87 ustawy systemowej w takim ujęciu, jak to artykułował skarżący w apelacji, skoro podstawą wydania zaskarżonej decyzji za okres w niej wskazany nie był jedynie protokół kontroli ZUS, na który powołuje się wnioskodawca, lecz zaskarżona decyzja znalazła oparcie w dokumentach znajdujących się w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS. Również nie zachodziło naruszenie przepisów prawa procesowego, zgodnie z art. 227 k.p.c. „przedmiotem dowodu są fakty mające dla sprawy istotne znaczenie”. Istotnym dla sprawy jest to, że wnioskodawca prowadząc pozarolniczą działalność gospodarczą był objęty obowiązkowo ubezpieczeniem społecznym i z tego tytułu ciążyły na nim obowiązki

nałożone przepisami ustawy systemowej, o których już wcześniej była mowa. Sąd mając na uwadze, że zaskarżona decyzja była decyzją ustalającą okres podlegania ubezpieczeniom społecznym, wynikającym z ustawy, ubezpieczeniom, którym wnioskodawca podlegał obowiązkowo – uznał, że podnoszona przez wnioskodawcę kwestia dobrej, czy złej, wiary w stosunku do takiej decyzji nie może odnieść skutku.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 stycznia 2012 r wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną. Powyższy wyrok został zaskarżony w całości na podstawie naruszenia przepisów postępowania, mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a mianowicie:

- art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, bez rozważenia wszechstronnie wszystkich okoliczności faktycznych sprawy oraz zebranego materiału pomimo niewyczerpania wszystkich dostępnych dowodów, co uniemożliwiło poczynienie dokładniejszych ustaleń, a tym samym doprowadziło do przyjęcia, że wnioskodawca jest objęty ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji;

- art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., poprzez nieustosunkowanie się do wszystkich kwestii podniesionych w apelacji, a tym samym pominięcie wyjaśnień, dlaczego nie uwzględniono okoliczności wskazywanej przez wnioskodawcę dotyczącej błędów zaistniałych po stronie organu rentowego.

W skardze wskazano także naruszenia prawa materialnego - art. 9 ust. 5 (w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2008 r.) ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego błędną wykładnię oraz - przy błędzie organu rentowego - niesłuszne zastosowanie i uznanie, że wnioskodawca podlega z mocy tej ustawy obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku sądu pierwszej instancji poprzez uznanie, że wnioskodawca nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i

wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c., sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawa, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego. Zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza zatem treść decyzji organu rentowego. Decyzja zapada po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, a w późniejszym postępowaniu, wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, zgodnie z systemem orzekania w sprawach z tego zakresu, sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji. W sprawie, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, przedmiot sporu nie może więc wykraczać poza treść tej decyzji. W niniejszej sprawie skarżący odwołał się od decyzji obejmującej go, jako osobę prowadzącą działalność gospodarczą, obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, za okres od 1 kwietnia 1999 r. do 31 grudnia 2007 r. Taki przedmiot decyzji wyznaczał też granice sporu w sprawie sądowej. Chodziło zatem o rozstrzygnięcie, czy spełnione zostały przesłanki do objęcia wnioskodawcy obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 pkt 4, art. 46, art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, w sytuacji, gdy w spornym okresie ubezpieczony utracił prawo do renty i od tego momentu ubezpieczenie społeczne z tego tytułu nie było dobrowolne, zgodnie z dyrektywą zawartą w art. 9 ust. 5 (w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2008 r.) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zatem podnoszone przez skarżącego argumenty - że organ rentowy, w żaden sposób nie poinformował wnioskodawcy o tym, iż jego świadczenie (renta) jest przyznane na określony czas, a także nie zawiadomił - wbrew ciążącemu na nim zobowiązaniu - o warunkach przywrócenia prawa do świadczenia oraz fakt, że Sądy obu instancji nie wzięły powyższej okoliczności w ogóle pod uwagę, co zdaniem wnioskodawcy doprowadziło do przyjęcia, że postępowanie organu rentowego zostało uznane za prawidłowe, a wnioskodawca został objęty

ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji – w niniejszej sprawie nie mają znaczenia, skoro nie stanowią elementu stosunku prawnego będącego przedmiotem decyzji ustalającej podleganie ubezpieczeniom społecznym. Kwestia ta aktualizuje się bowiem dopiero na późniejszym etapie, czyli w sytuacji, gdy chodzi o wykonanie praw i obowiązków względem organu rentowego wynikających z prawomocnej decyzji ustalającej podleganie ubezpieczeniom społecznym, a zatem dopiero, gdy organ rentowy wyda decyzję wymiarową w przedmiocie nieuiszczonych, za wskazany w niniejszej decyzji okres, składek z tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym. Sąd rozpoznający odwołanie od takiej decyzji wymierzającej określone należności składkowe będzie miał obowiązek i uprawnienia do badania kwestii podnoszonych przez skarżącego, które będą rzutować na ewentualną odpowiedzialność skarżącego za zaległe składki w okresie od dnia 1 kwietnia 1999 r. do 31 grudnia 2007 r., gdy prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i dysponował w tym czasie prawomocną decyzją organu rentowego, ustalającą jego prawo do renty, a tym samym wywodził z tej okoliczności określone skutki prawne.

Zgodzić się należy ze skarżącym, że okoliczność niepoinformowania wnioskodawcy przez organ rentowy o utracie prawa do renty, nie może powodować dla niego negatywnych skutków, gdyż uchybienia organów administracji publicznej, nie mogą powodować ujemnych następstw dla obywatela działającego w dobrej wierze (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1994 r. sygn. akt III ARN 46/94, OSNP 1995/5/58). Kwestie wyżej przytoczone wykraczają jednak poza ramy przedmiotu sporu podanego pod osąd. Wynika z tego, iż do rozpoznania niniejszej sprawy przy ustaleniu (element niekwestionowanego stanu faktycznego), że w spornym okresie wnioskodawca nie legitymował się prawem do renty, nie doszło do naruszenia prawa materialnego - art. 9 ust. 5 (w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2008 r.) o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz powołanych w skardze przepisów procedury cywilnej.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.